

DE HOOFDKERK VAN MARIAKERKE ONZE-LIEVE-VROUW-KONINGIN (SLOT)

Marcel Leeuwerck

In onze vorige bladzijden bewandelden wij het kerkschip door al zijn onderdelen. Toch loont het ter afronding de moeite om nog even de toren te beklimmen en er een bezoekje te brengen aan die typische kerkelijke instrumenten: de klokken.

Reeds eeuwenlang galmen zij vrolijk over steden en dorpen van onze westerse beschaving. Zij zingen de feestdagen in, roepen op tot kerkbezoek, treuren met de nabestaanden van de overledenen, kloppen de uren en vermanen tot een doelmatig gebruik van de arbeidstijden. Zij kleppen brand, slaan alarm en nodigen driemaal daags uit tot het Angelus.

Helaas geraakten hun eterische stemmen gemuilband door de opdringerige moderniteit. Men mag toch op zondagmorgen de slapers niet brutaal wakker beieren, nietwaar?

Moderne tolerantie verbiedt het immers om met bronzen gebonk de zalige snurkers te storen. Zij kropen pas laat in bed, want het discobezoek en de TV-mediocriteit eisen nu eenmaal veel van het menselijke gestel. Komt me daar opeens zo'n klerikale morgenklok de pret en de kater bederven! Het lawaai van het uitgangsleven hoeven de gematigde burgers daarentegen uit naam van diezelfde verdraagzaamheid wél gelaten te dulden.

Klokken verdienen in de loop der tijden al vroeg een persoonlijkheid.

Zo dragen zij allemaal een eigen naam: bijvoorbeeld van de leden van ons koningshuis in de Oostendse beiaard. Daartoe ondergaan de klokken trouwens een rituele doop bij hun wijding en genieten daarbij het patroonschap van een peter en een meter.

De plechtige opschriften op hun bronzen massa's staan in die zin ook altijd in de eerste persoon opgesteld.

Alle lezers kennen ongetwijfeld de beruchte klokke "Roeland" van het Gentse Belfort. Zij "luidde storm over Vlaanderen" zoals

de dichter rijmde en op straf van boete waren de Gentse poorters verplicht bij haar waarschuwend geluid op de Vrijdagmarkt samen te stromen. Deze eervolle taak verhief Klokke Roeland tot symbool van de stedelijke vrijheden en zij onderging in die glansrol de voorbeeldige vernedering bij de bestraffing van de stad door Keizer Karel in 1540. Zij werd verbannen en daarmee leek Gent gemuilband.

Een soortelijke straf kreeg rond die tijd ook de Russische stad Novgorod opgelegd door de tsaar Iwan de Verschrikkelijke.

Klokke Roeland kreeg evenwel een opvolger: de "Triomfante". Die mooie klok hangt niet meer in het belfort maar troont nu op een ronde arduinen sokkel in het plantsoen ernaast.

Het rondom uitgebeiteld opschrift rijmt hoogdravend;

"k ben die fiere Triomfante,
Klokke Roelands erfgenaam,
en ik luidde 't allen kante
eens van Gent de trotse faam."

Een andere beroemde klok, de zwaarste ooit gegoten, staat als de "kolokol" te Moskou opgesteld. Zij mist een spie uit de onderwand waarlangs men binnen kan treden en zo dient zij tot kleine kapel. Meerdere lezers zullen wellicht in hun studie Duitse literatuur geworsteld hebben met het beroemde gedicht: "Das Lied von der Glocke" van de grote Duitse klassieker Friedrich Schiller. Hij gaf het als thema:

"Vivos voro, mortuos plango, fulgura frango".
"De levenden roep ik, de doden be-
ween ik, bliksems breek ik". Deze laatste
toewijzing kon de kritiek van de moderne
natuurwetenschap niet doorstaan, maar illu-
streert te meer het overdadige gelui en ge-
beier dat vroeger over de bevolking dreun-
de, zelfs om een onweer te bezweren.
Vanaf twee uur 's nachts reeds wekte
"Broeder Jacob, slaapt gij nog?", de con-
templatieven voor de metten (in Brugge

diende dit getamp in 1302 tot signaal voor het gekende bloedbad).

Om 5 uur klingelden allerlei tingeltangels de actieve kloosterlingen naar de vroegmis en daarna stopte het bimbambommen niet meer uit alle torens en dakruiters. Men hoorde heel de voormiddag de dribbels van dure rouwdiensten of van opgedirkte brui-loftsmissen, waarbij de vet betaalde bruid-schat wijd en zijd uitgebazuind werd.

De reformatie met haar zure Calvinistische levensleer snoeide ook driftig in al deze so-nore uitwassen, zodat men in streken met Protestantse tradities zoals in Nederland veel minder klokkengelui hoort. Als mooie uitzondering bleven te Haarlem de " Da-miatjes " bewaard, een wisselend klokken-spel waarop de inwoners van deze stad zich bijzonder fier tonen.

Maar deze magere melodietjes blijven flau-we deuntjes in vergelijking met de rijk ge-schakeerde en harmonieuze klokkezingen uit onze eigen Vlaamse beiaarden. Wij gid-sen voelen ons soms getroffen door de fas-cinatie die onze Duitse en andere gasten uitstralen wanneer over ons Wapenplein of over de stille markt te Veurne de klankenre-gen losbarst, zelfs al weerklinkt maar het kinderlijke wijsje " Tineke van Heule ". Als gidsen voelen wij ons dan ontroerd en te-recht fier.

Onze beiaarden ontwikkelden zich uit de vier klokken rond een zwaardere uurklok. Dat cijfer vier schuilt nog in de Franse naam voor beiaard: " carillon ". Algemeen bekend blijft de Londense " Big Ben " van het Lagerhuis, waarvan het viertonig deun-tje echoot in de " Westminster " in alle kleinburgerlijke salons.

Het strategisch waardevolle brons wekte meermaals de begeerte op van vreemde be-zetters. Reeds de Fransen onder Napoleon hebben al veel geplunderd, maar tijdens de 2de Wereldoorlog ontvoerden de Duitsers grondig de meeste klokken uit ons land. Protest vanwege de geestelijkheid baatte niet, de Nazi-propaganda beweerde zelfs dat zij deze opeising als kleine bijdrage moesten ervaren in de strijd tegen het god-deloze communisme. Hun collaborateurs kalkten op de straten: " Beter kerk zonder

klok dan klok zonder kerk ". Ongeveer 70 % van het totale klokkengewicht van 4.670 ton verdween zo richting Duitsland en daar-van kwam slechts 19% terug. De meeste carillons bleven evenwel gespaard want de klokjes met de hoge tonen bevatten samen niet veel brons. Trouwens, zij behoorden toch tot de meest prestigieuze exponenten van onze gezamenlijke Groot-Germaanse Cultuur. Door de lezing van opschriften kon men gemakkelijk de kerk terugvinden waaruit de klok ontvreemd was.

Ook vandaag interesseren de dieven zich nog aan klokken, zoals onlangs bij ons na de sloop van de kerk op het Hazegras. Klokken worden gegoten uit een metaalle-gering " de klokspijs " genaamd (wat een mooi woord) van koper met 20 à 23 % tin en dat gebeurde vroeger meestal in een " damkuil " dicht bij de kerk waarvoor zij besteld waren. Beroemde meesters in het gieten behoorden tot het geslacht Hemony dat in de 17de eeuw de techniek tot vol-maaktheid bracht, uitsluitend steunend op hun praktijkervaring. Veel van die kennis ging nadien verloren en pas na de oorlog herleefde het ambacht. De Technische Ho-geschool van Delft heeft immers bij de re-patriëring van de ontvreemde klokken door opmeting en proefnemingen opnieuw veel oude kennis herontdekt.

Iedere klok bezit een eigen stem die afhangt van de verhouding van de trillingsgetallen. Zo kennen de dorpelingen de toonaarden die uit hun vertrouwde toren klinken en on-derscheiden ze van die van hun burens. Daar zijn ze mee opgegroeid en ze vergeten die nooit. Ontroerend blijft in die zin het ver-haal van de Duitse oud-soldaat die na vele jaren legerdienst, oorlog en krijgsgevangen-schap totaal apathisch terug thuis kwam en met zijn verhard gemoed de blijdschap van familie en burens om het weerzien niet kon verdragen. Hij doolde rusteloos als een zombie rond tot hij op zondag de oude ver-trouwde dorpsklok hoorde luiden en we-nend zijn hart uitstortte.

Na al deze theoretische beschouwingen over de klokken in het algemeen keren wij best terug naar Mariakerke en haar hoofd-kerk Onze-Lieve-Vrouw-Koningin.

Reeds voor de voltooiing van de bouw in 1958 had de kerkfabriek vier nieuwe klokken besteld en gekregen van de firma Michiels uit Doornik. Op 1 februari 1959 kwam Z.E.H. Deken Butaye ze wijden, bijgestaan door de pastoor E.H. Georges Borre.

De persoonsgegevens van de klokken luidt als volgt:

A: Maria Koningin (de patrones van de kerk)

Peter: Mr Camiel Dehouck, schepen van Openbare Werken en schatbewaarder van de kerkfabriek.

Meter: Mevrouw Bertha Van Coillie-Van Belleghem van het aannemersbedrijf dat de kerk bouwde.

B. Camillus de Lellis (de patroonheilige van de schepen Dehouck hierboven)

Peter: Mr. Alfons De Vocht, voorzitter van de kerkfabriek.

Meter/ Mevr. Suzanne Van Tieghem de ten Berghe voor de maatschappij SAFCO die de grond geschonken had voor de kerk.

C. Albertus (naar de historische achtergrond van de wijk)

Peter: Dokter Camille Depuydt

Meter: Mevr. Janine Delbaere-Decrop

D. Georgius (naar de pastoor George Borre)

Deze kleine klok hangt nu aan de uitgang van de sacristie.

Met deze opsomming mogen wij onze serie artikelen afsluiten. De kerk bevat veel fraais van voorname kunstenaars en verdient daarom een bezoek. Wellicht kan de gidsenkring daartoe het initiatief nemen en wij willen graag meewerken.

Industriezone 2
Zandvoordeschorredijkstraat, 14
8400 Oostende
T.059 70 71 23
F.059 80 45 79
print@lammaing.com
www.lammaing.com